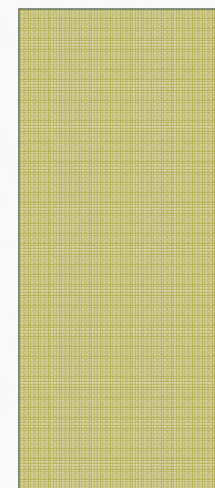

ZMIANY KRAJOBRAZU BESKIDU ŚLĄSKIEGO I ŻYWIECKIEGO W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW A JEGO OCHRONA

dr Michał Sobala

Katedra Geografii Regionalnej i Turyzmu, Uniwersytet Śląski

WSPÓŁCZESNE ZMIANY KRAJOBRAZU

Beskid Żywiecki – fot. Michał Sobala

Fot. F. Springer

Będzin– źródło: geoportal.gov.pl

WSPÓŁCZESNE ZMIANY KRAJOBRAZU

WSPÓŁCZESNE ZMIANY KRAJOBRAZU

Beskid Żywiecki -

Fot. F. Springer

Będzin- źródło: geoportal.gov.pl

POLITYKA KRAJOBRAZOWA

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION
CONVENTION EUROPÉENNE DU PAYSAGE
COUNCIL OF EUROPE/CONSEIL DE L'EUROPE

POLITYKA KRAJOBRAZOWA

SKUTECZNA
OCHRONA I
KSZTAŁTOWANIE
KRAJOBRAZU

IDENTYFIKACJA I
CHARAKTERYSTYKA
KRAJOBRAZÓW
LOKALNYCH

PARTYCYPACJA
SPOŁECZNA

ZNACZENIE WIEDZY NA TEMAT PERCEPCJI

ZNACZENIE WIEDZY NA TEMAT PERCEPCJI

KOMPONENT POZNAWCZY

- myśli
- przekonania

KOMPONENT BEHAWIORALNY

- działania
- zachowania

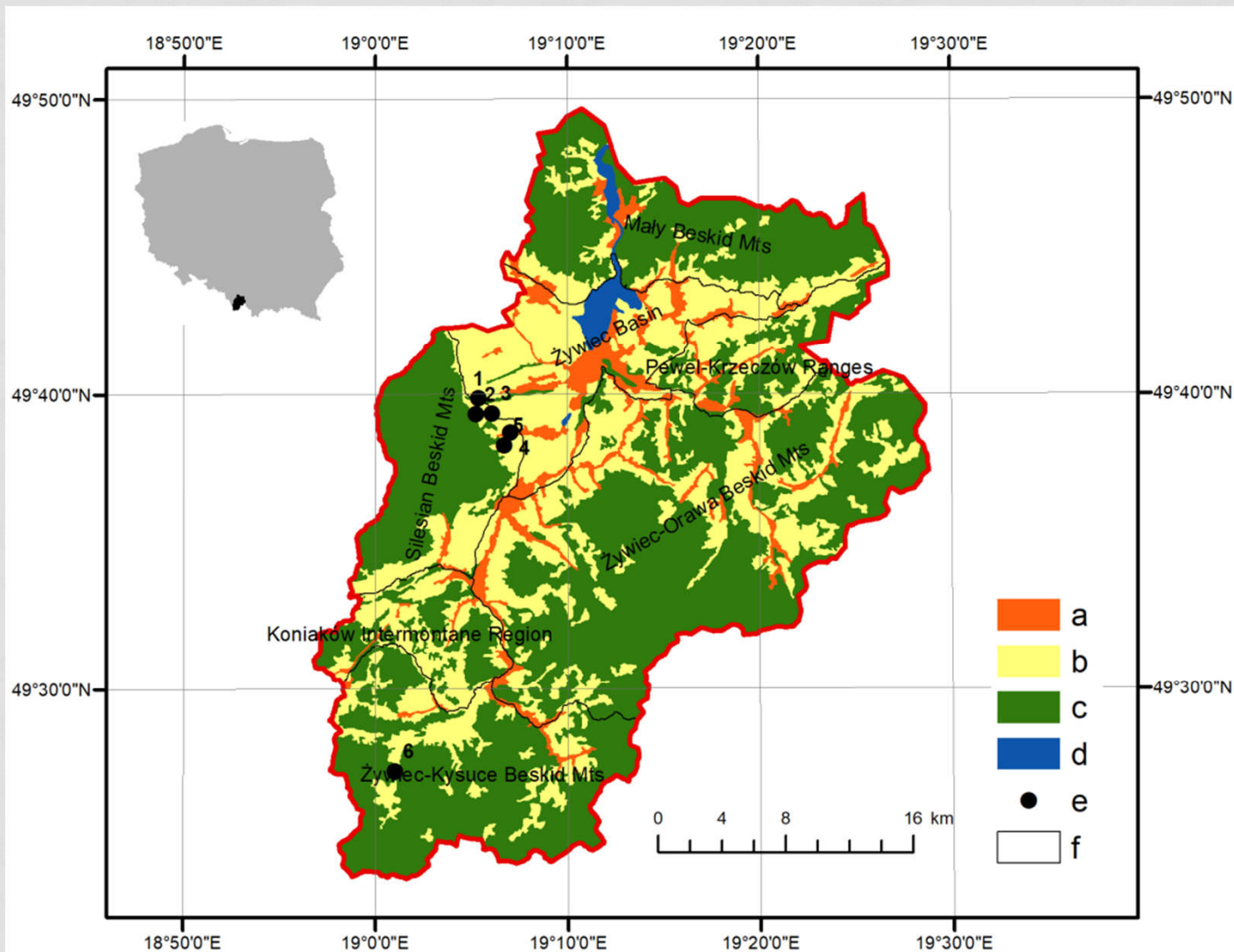
KOMPONENT EMOCJONALNY

- reakcja
emocjonalna

ZAKRES BADAŃ

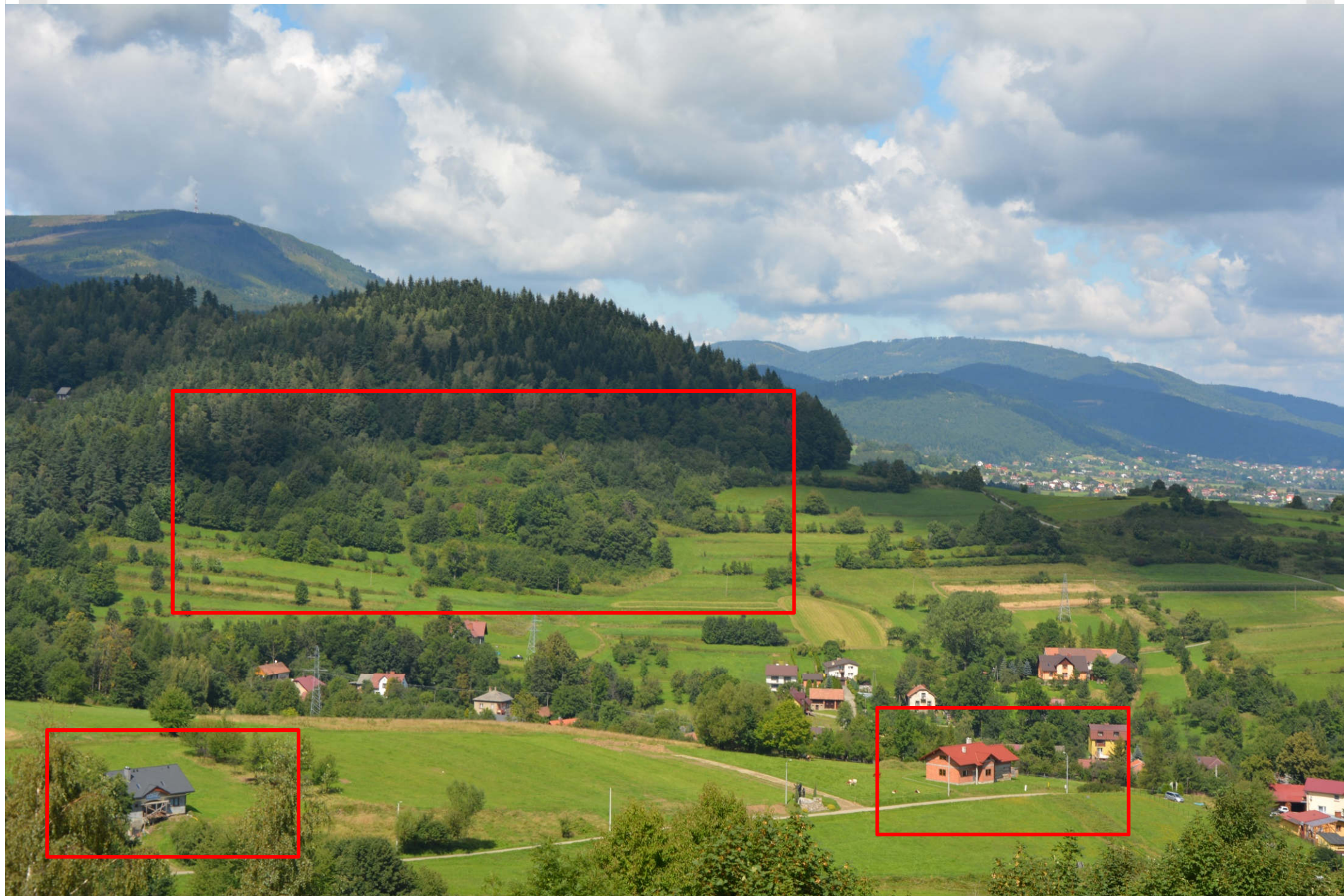
- jak mieszkańcy oceniają zmiany krajobrazu (komponent poznawczy),
- jaka jest postawa i zachowania mieszkańców wobec kształtowania krajobrazu miejsca zamieszkania (komponent behawioralny),
- jaki jest związek mieszkańców z miejscem zamieszkania (komponent emocjonalny).

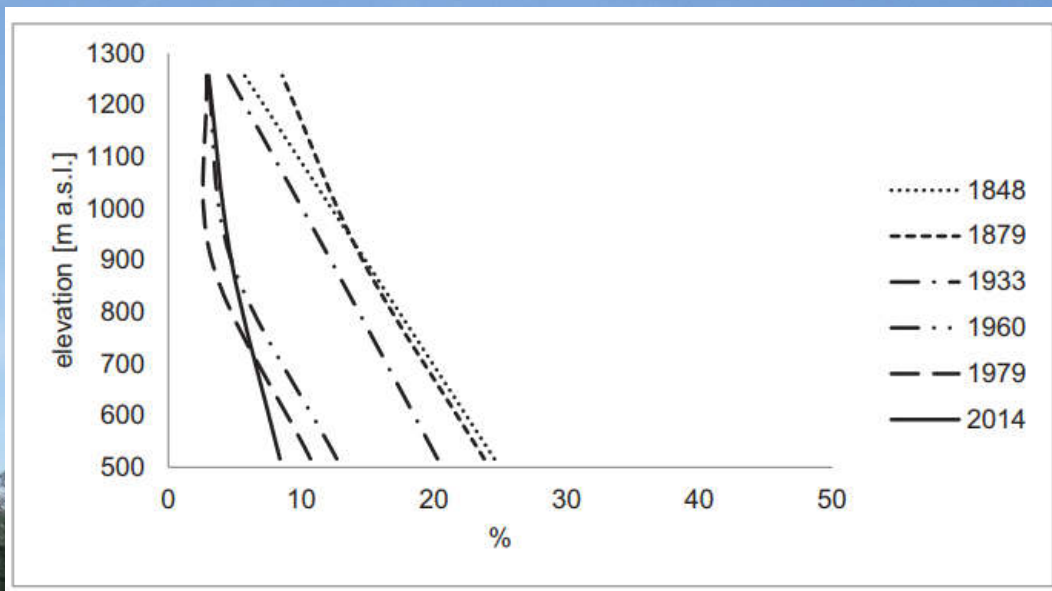
OBSZAR BADAŃ

Lokalizacja obszaru badań: a – tereny zabudowane, b – tereny rolnicze, c – lasy, d – zbiorniki wodne, e – lokalizacja badanych miejscowości, f – granice mezoregionów.

1 – Lipowa,
2 – Ostre,
3 – Twardorzeczka,
4 – Przybędza,
5 – Radziechowy,
6 – Rycerka Górna

Zmiany zasięgu obszarów nieleśnych w Paśmie Wiślańskim
Źródło: Sobala M., 2018: Pasture landscape durability
in the Beskid Mountains. *Geographia Polonica* 91

METODY BADAŃ, MATERIAŁY

Metoda kwestionariusza ankietowego

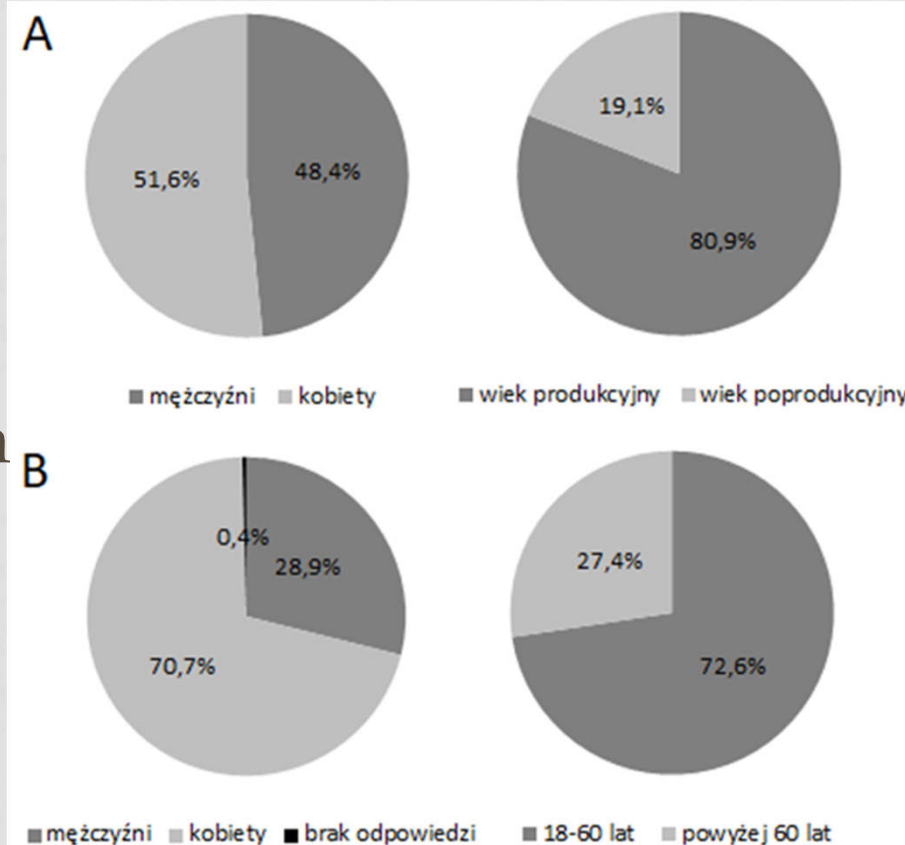
Badana populacja (A) – 10427 osób

Próba badawcza (B) – 370 osób

Zwrot ankiet – 71%

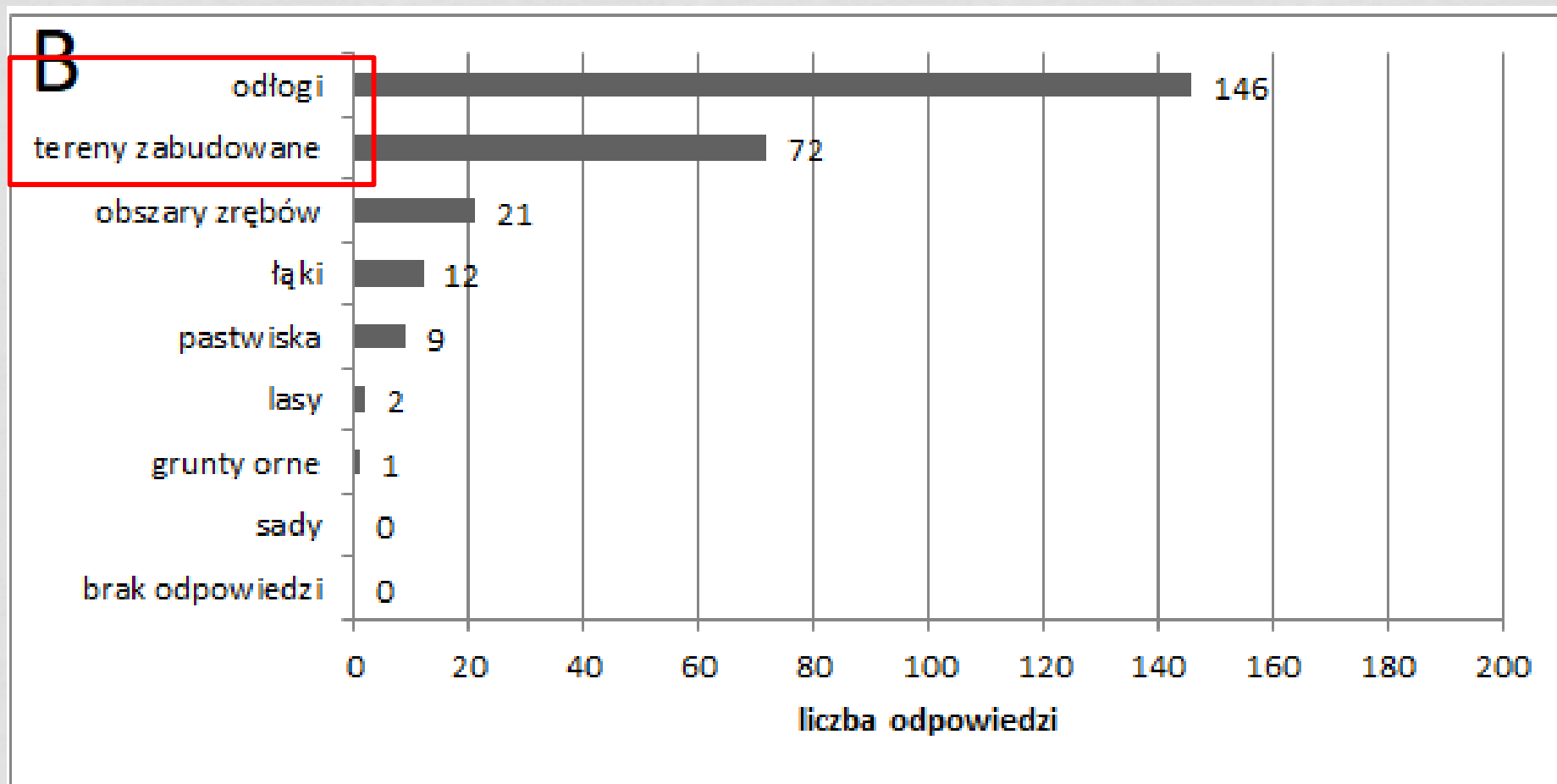
Materiały:

Dane Banku Danych Lokalnych

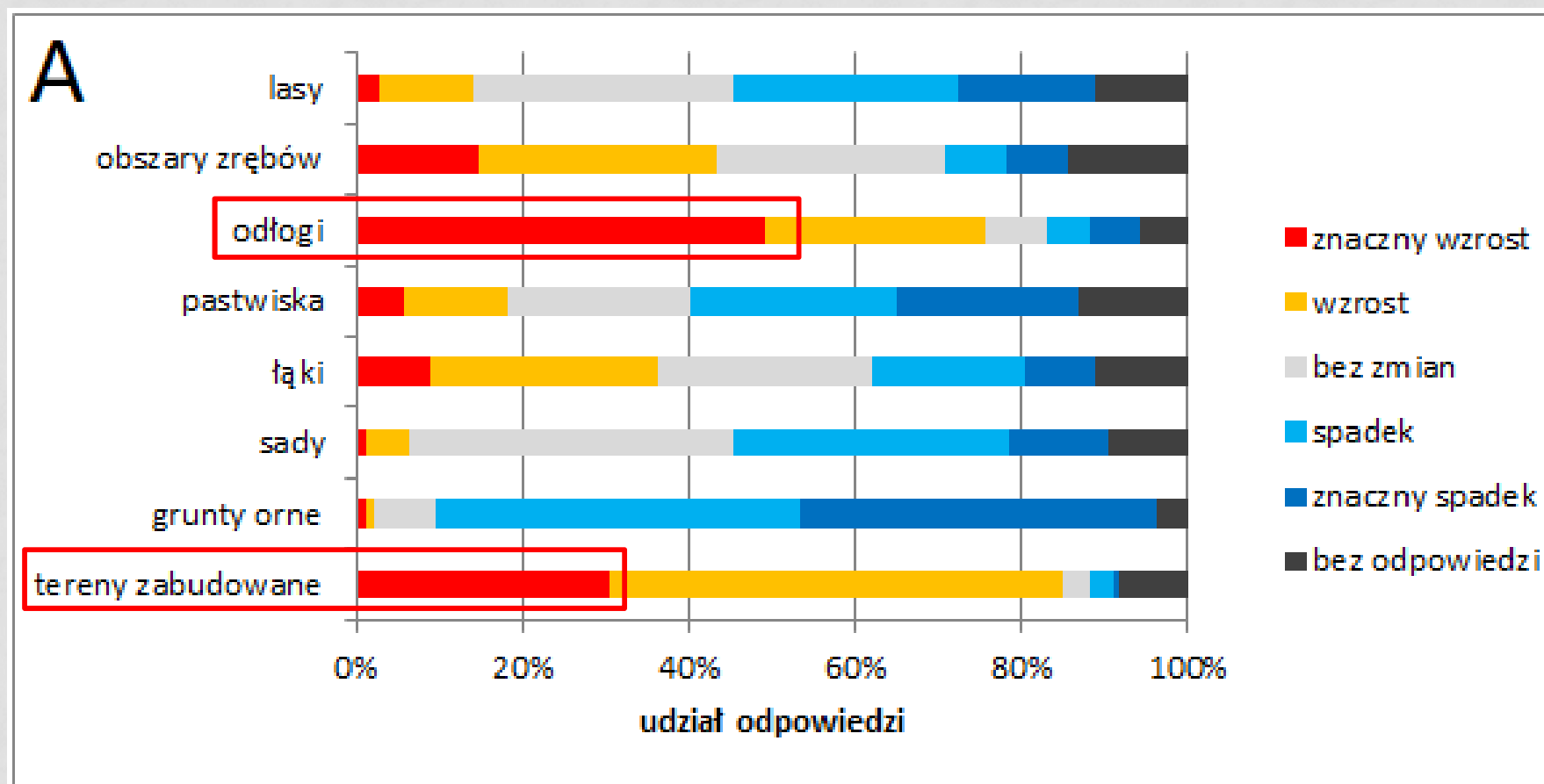
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Spośród wymienionych form użytkowania ziemi, proszę wybrać jedną, której **powierzchnia** Pana(i) zdaniem **zwiększyła się najbardziej**.

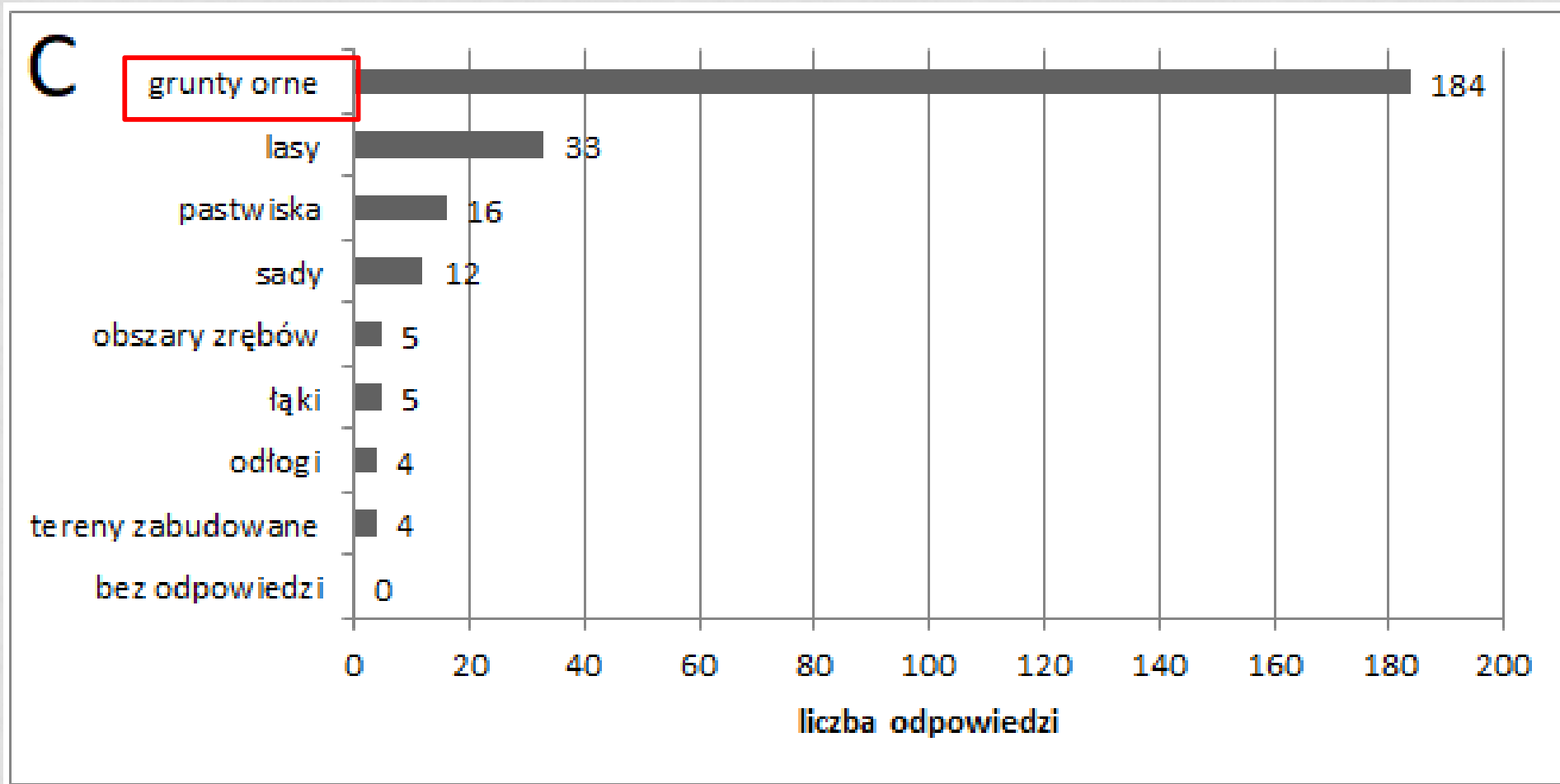
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Proszę wskazać, jak Pana(i) zdaniem **zmienia się** w Pana(i) miejscowości **powierzchnia** niżej wymienionych form użytkowania ziemi.

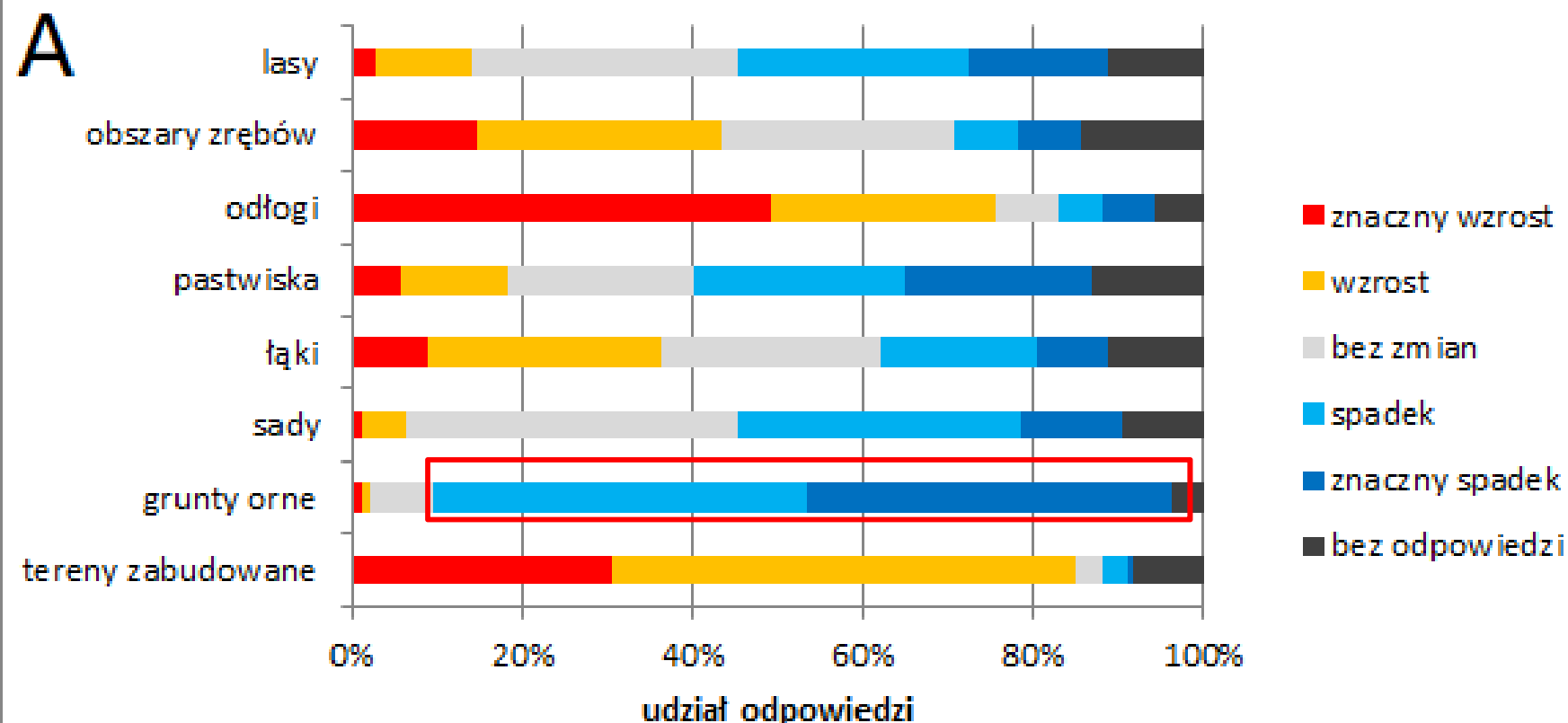
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Spośród wymienionych form użytkowania ziemi, proszę wybrać jedną, której **powierzchnia** Pana(i) zdaniem **zmniejszyła się najbardziej**.

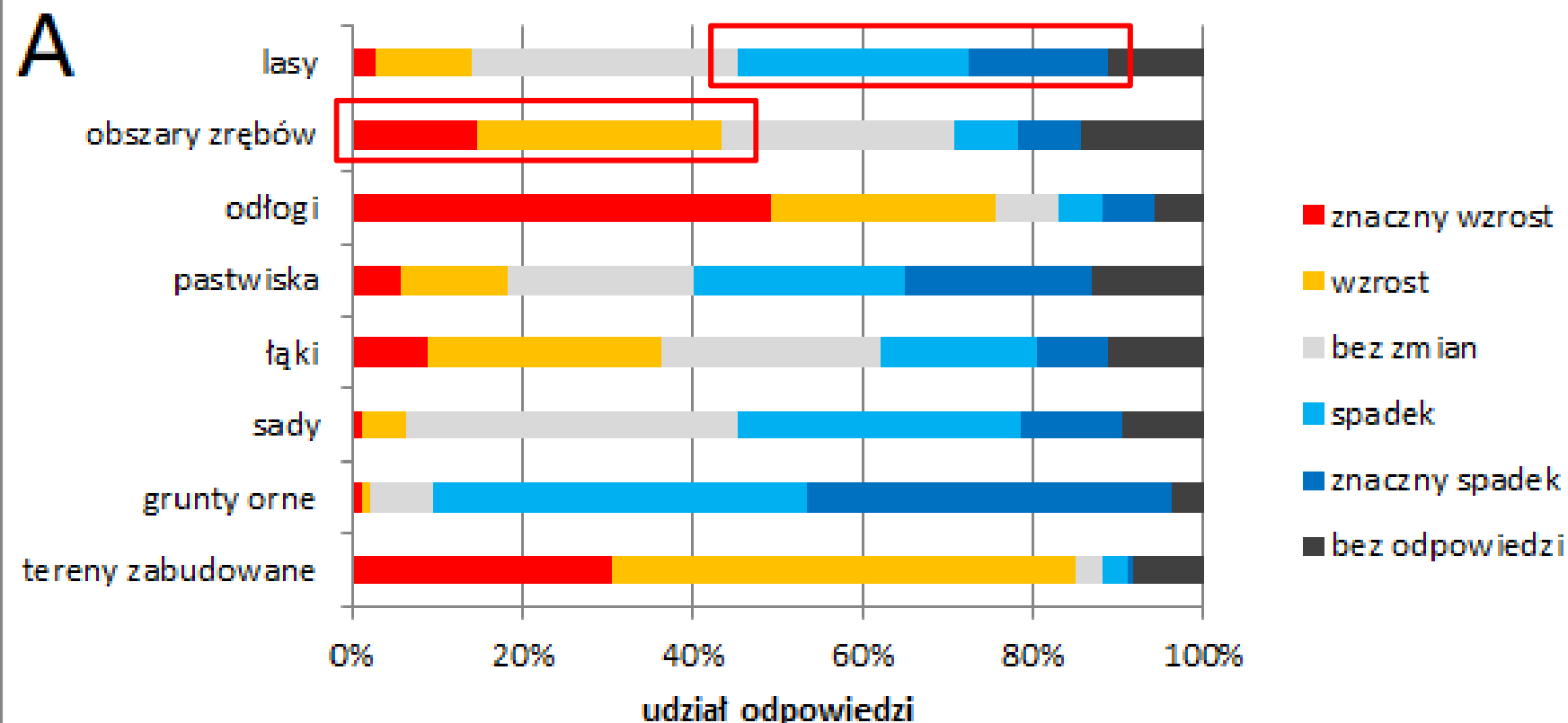
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Proszę wskazać, jak Pana(i) zdaniem **zmienia się** w Pana(i) miejscowości **powierzchnia** niżej wymienionych **form użytkowania ziemi**.

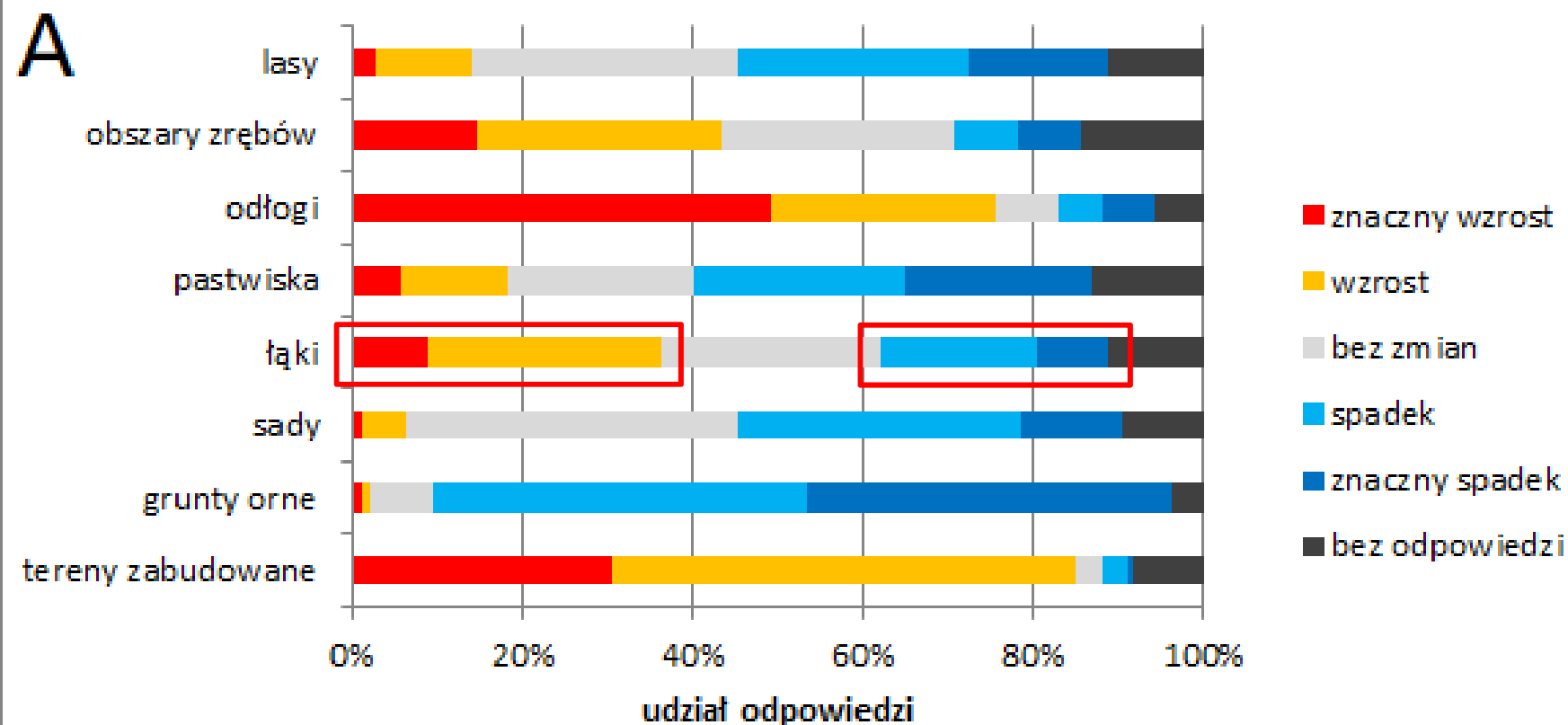
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Proszę wskazać, jak Pana(i) zdaniem **zmienia się** w Pana(i) miejscowości **powierzchnia** niżej wymienionych form użytkowania ziemi.

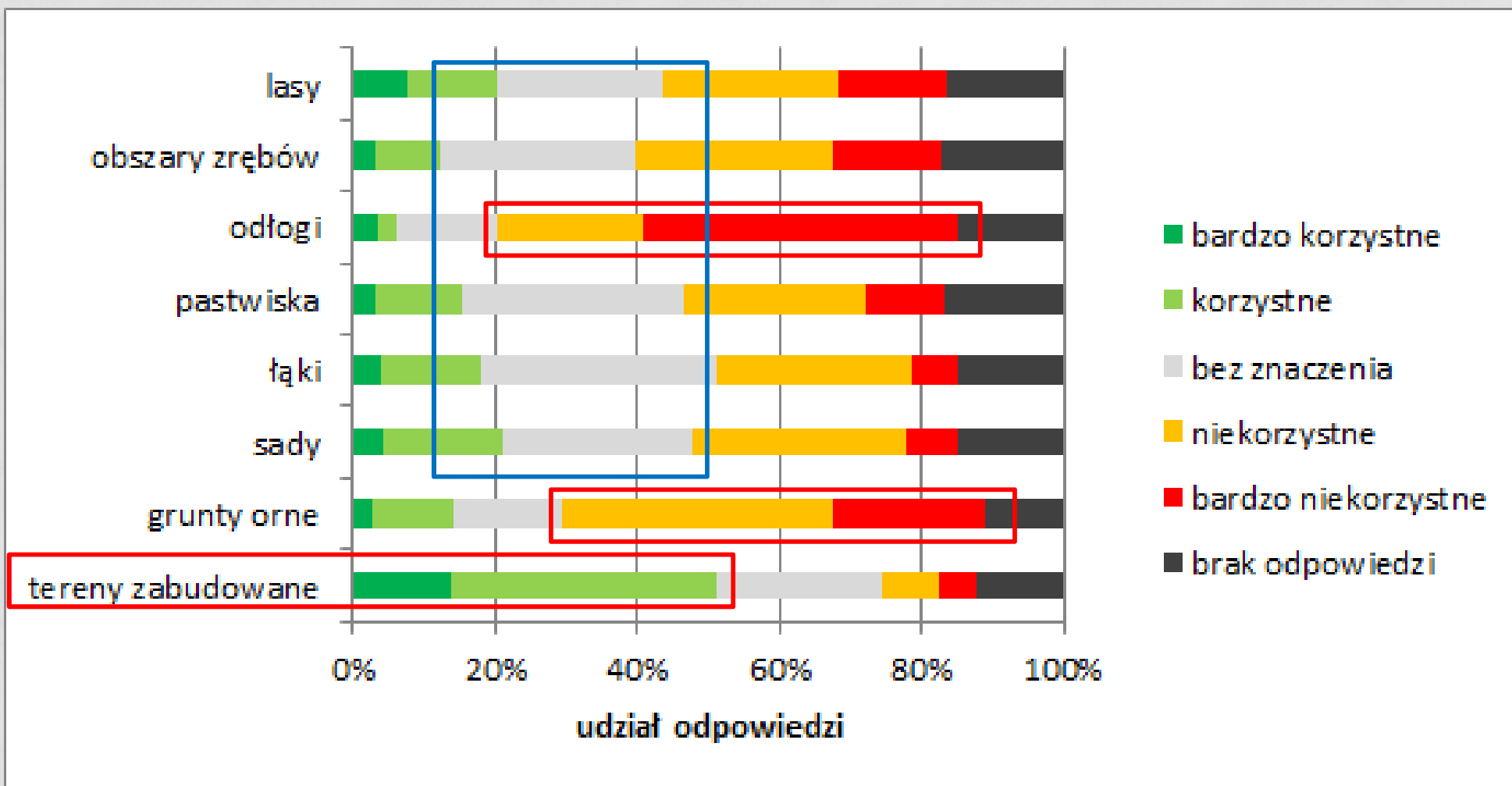
OCENA KIERUNKÓW ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI

Proszę wskazać, jak Pana(i) zdaniem **zmienia się** w Pana(i) miejscowości **powierzchnia** niżej wymienionych form użytkowania ziemi.

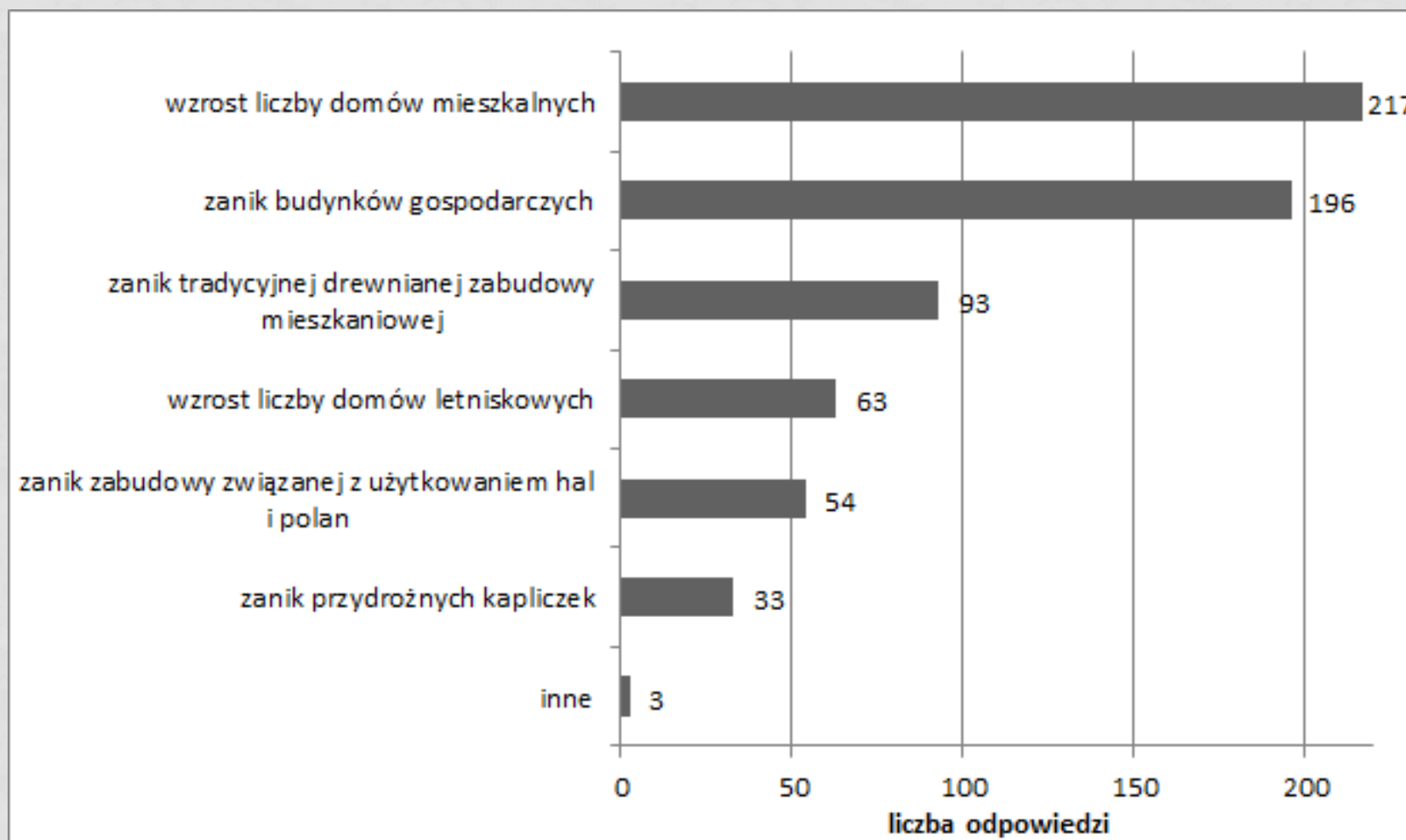
OCENA CHARAKTERU ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI I ZABUDOWY

Jak ocenia Pan(i) zmiany powierzchni niżej wymienionych form użytkowania ziemi?

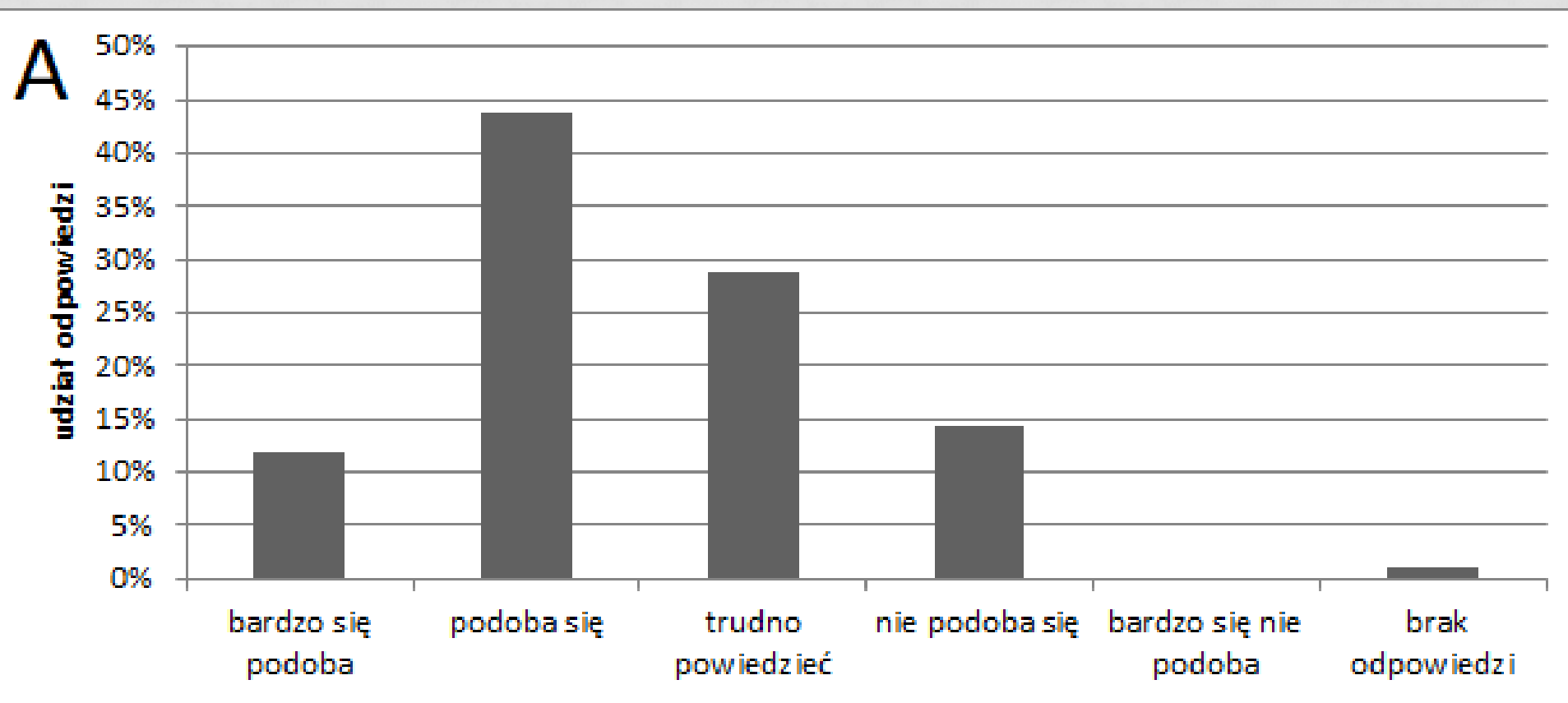
OCENA CHARAKTERU ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI I ZABUDOWY

Która z niżej wymienionych **zmian zabudowy** dotyczy Pana(i) miejscowości najbardziej?

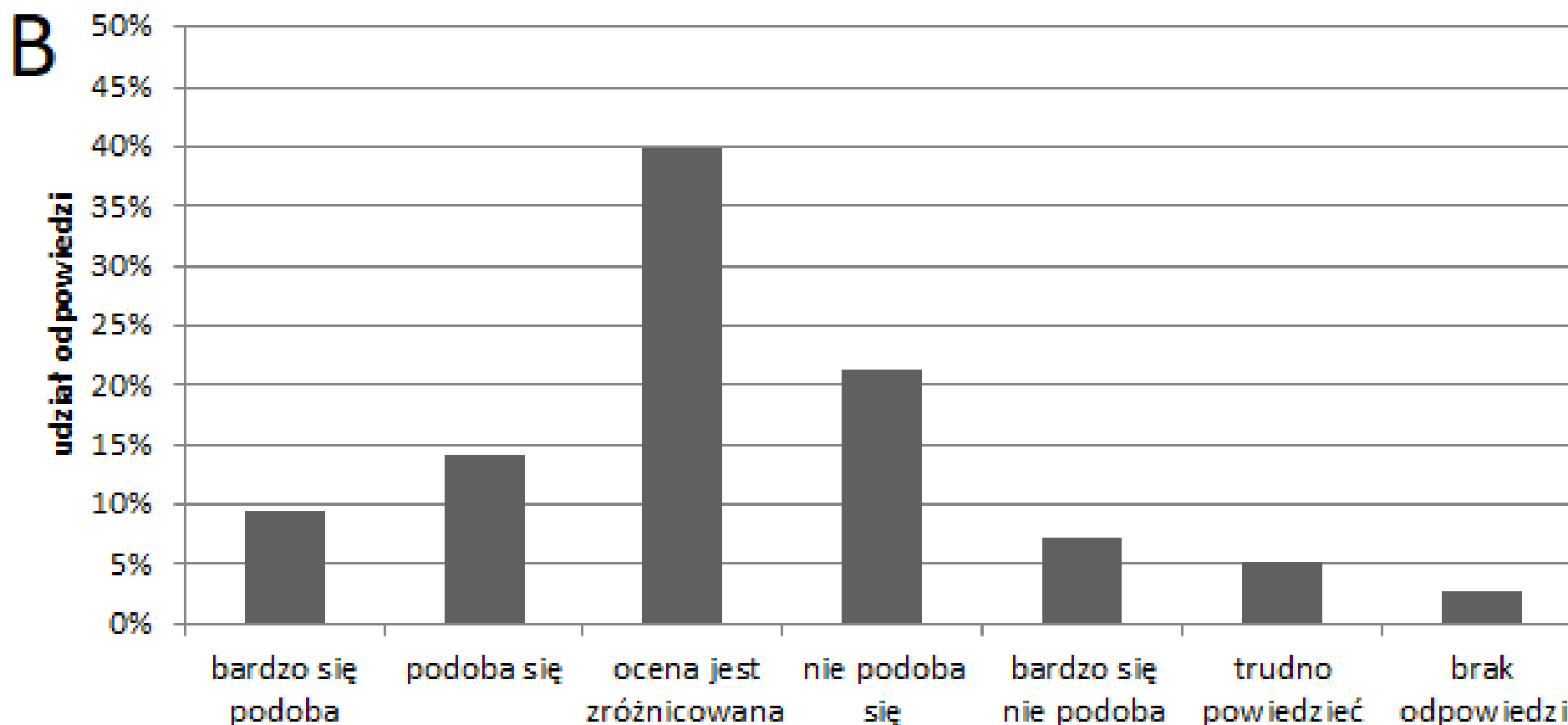
OCENA CHARAKTERU ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI I ZABUDOWY

Jak ocenia Pan(i) **ogólny wygląd zabudowy** w Pana(i) miejscowości?

OCENA CHARAKTERU ZMIAN UŻYTKOWANIA ZIEMI I ZABUDOWY

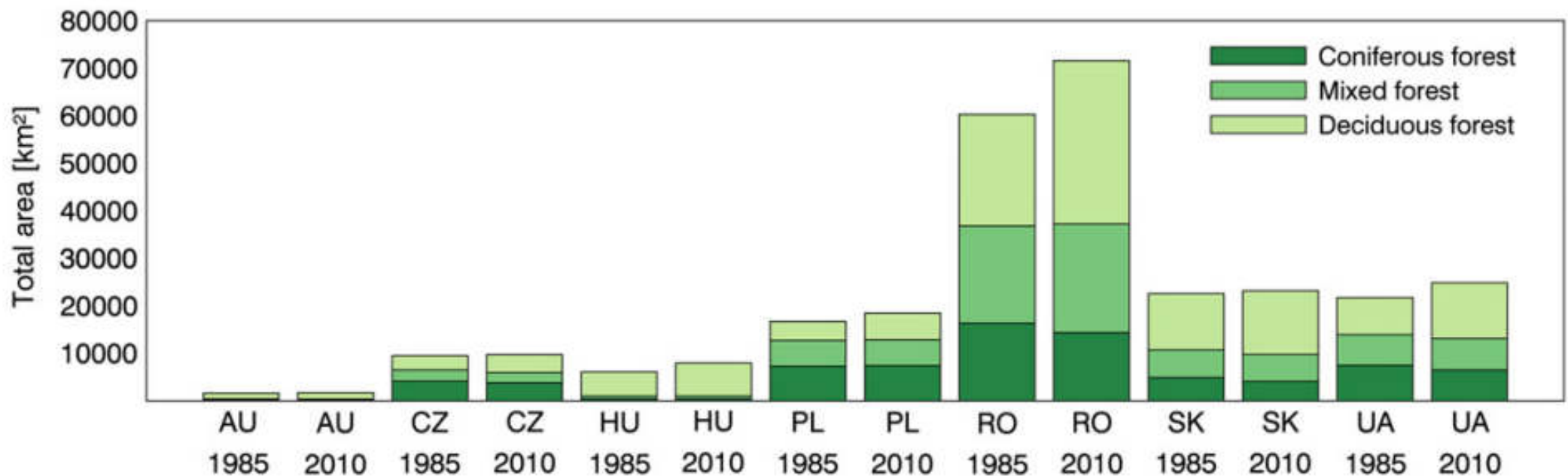
Jak ocenia Pan(i) **ogólny wygląd terenów niezabudowanych, zieleni, pól, łąk** w Pana(i) miejscowości?

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

Formy użytkowania ziemi	Lipowa		Radziechowy-Wieprz		Rajcza		Powiat żywiecki	
	1995	2005	1995	2005	1995	2005	1995	2005
użytki rolne ogółem	2381 ha	2298 ha	3575 ha	3389 ha	4822 ha	2752 ha	2381 ha	2298 ha
grunty orne	1639 ha	1044 ha	2445 ha	1892 ha	2402 ha	1085 ha	1639 ha	1044 ha
sady	82 ha	91 ha	49 ha	60 ha	31 ha	1 ha	82 ha	91 ha
łąki	300 ha	867 ha	418 ha	1150 ha	558 ha	1031 ha	300 ha	867 ha
pastwiska	360 ha	296 ha	663 ha	287 ha	1831 ha	635 ha	360 ha	296 ha
lasy i grunty leśne	3000 ha	2919 ha	2528 ha	2335 ha	7678 ha	7759 ha	3000 ha	2919 ha
pozostałe grunty i nieużytki	427 ha	591 ha	543 ha	870 ha	617 ha	2606 ha	427 ha	591 ha

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

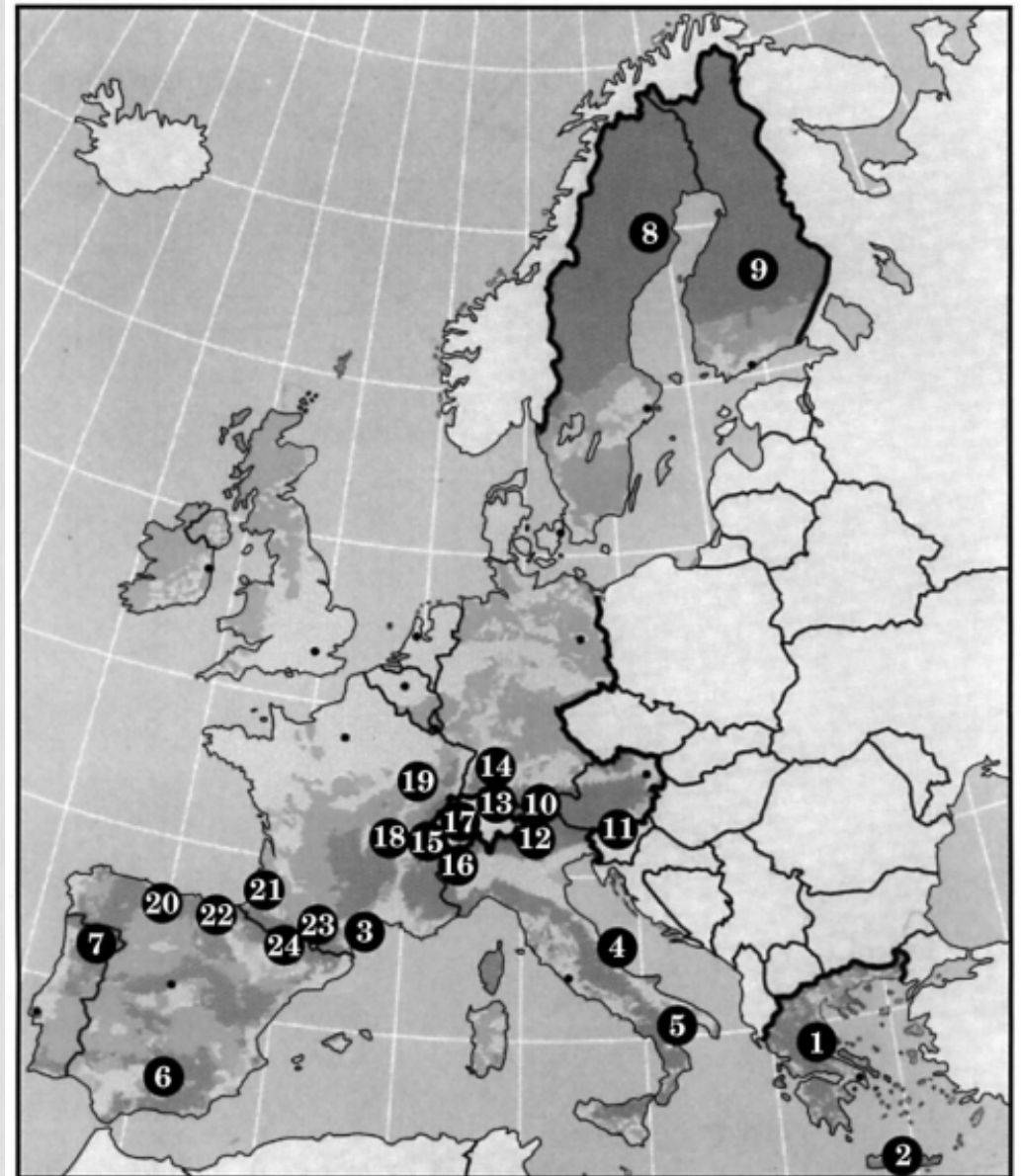

Źródło: Griffiths P., Kuemmerle T., Baumann M., Radeloff V.C., Abrudan I.V., Lieskovsky J., Munteanu C., Ostapowicz K., Hostert P., 2014: Forest disturbances, forest recovery, and changes in forest types across the Carpathian ecoregion from 1985 to 2010 based on Landsat image composites. Remote Sensing of Environment 151: 72–88

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

MacDonald D., Crabtree J., Wiesinger G., Dax T., Stamou N., Fleury P., Lazpita J.G., Gibon A., 2000: Agricultural abandonment in mountain areas of Europe: Environmental consequences and policy response. *Journal of Environmental Management*, Vol. 59: 47-69.

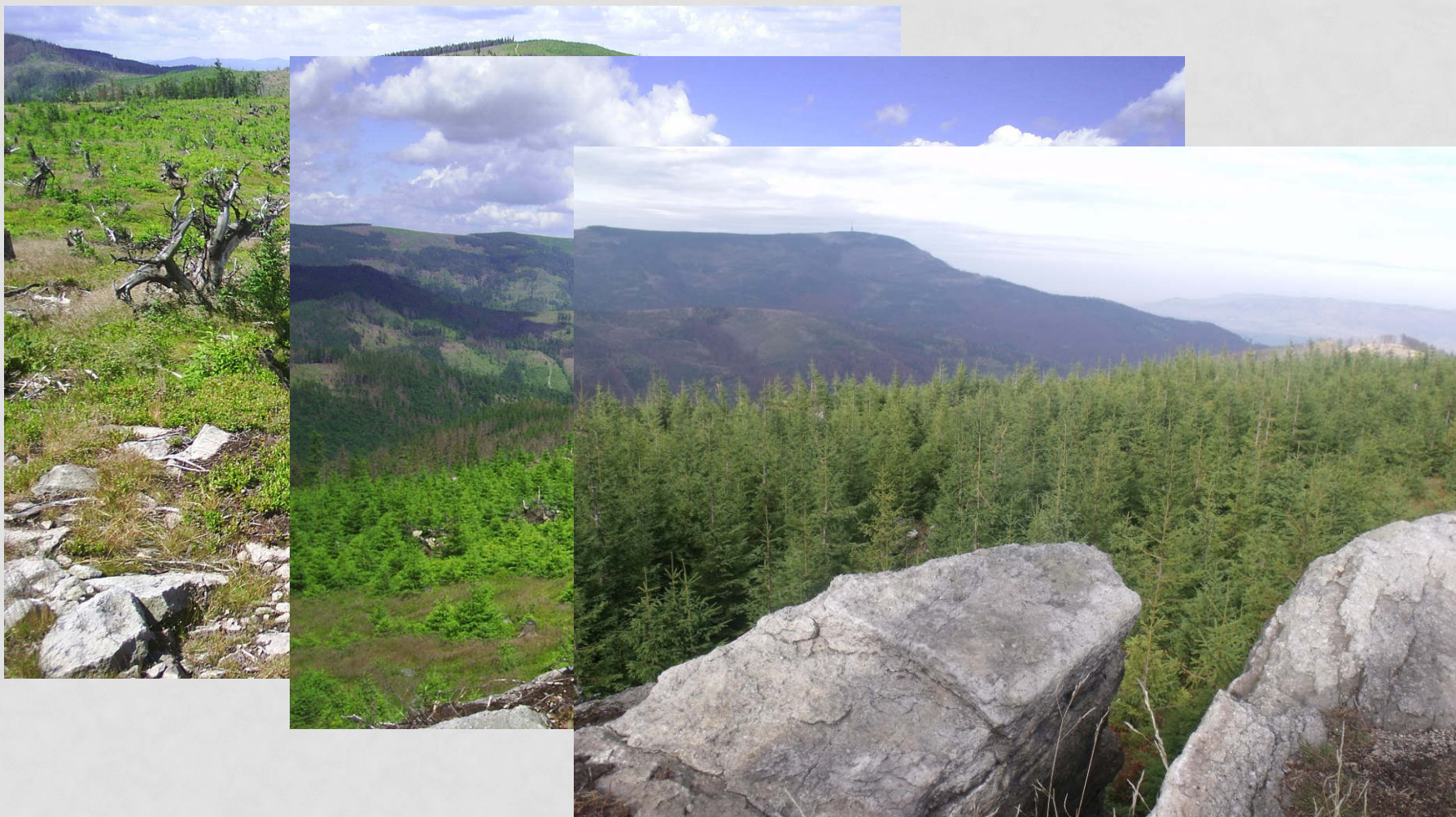
PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

PERCEPCJA A RZECZYWISTE ZMIANY KRAJOBRAZU

Śliwkowa
Lipowa

Beskidzka kraina z widoków słynąca
śliwką smakującą
i lipą pachnącą

PERCEPCJA A OCHRONA KRAJOBRAZU

504000 000000 505000 000000 506000 000000 507000 000000

PERCEPCJA A OCHRONA KRAJOBRAZU

198000 000000

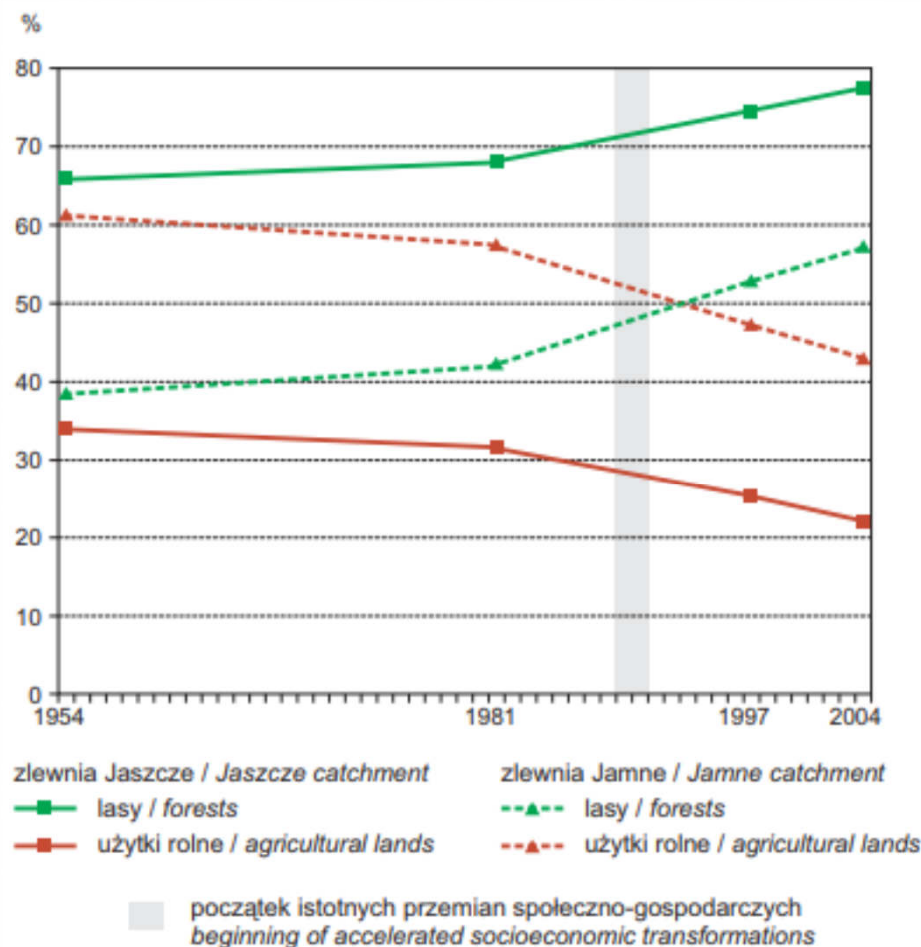
198000 000000

0 250 500 1 000 m

504000 000000 505000 000000 506000 000000 507000 000000

PERCEPCJA A OCHRONA KRAJOBRAZU

Range	Time section	FA (ha)	FPL (%)	NFP	MFA (ha)	NA (%)	NPL (%)	NNP	MNA (ha)
Barania Góra	1848	3699.1	82.1	9	3693.9	807.2	17.9	142	165.7
	1879	3707.5	82.3	2	3706.5	798.8	17.7	95	174.0
	1933	3840.8	85.2	1	3848.1	665.5	14.8	83	84.6
	1960	4145.3	92.0	12	4116.3	361.0	8.0	100	58.6
	1979	4213.9	93.5	14	4217.8	292.4	6.5	151	38.0
	2014	4230.2	93.9	18	4226.0	276.1	6.1	106	25.4
Racza	1848	3137.8	68.8	17	2994.7	1423.0	31.2	89	462.3
	1885	3164.0	69.4	14	2819.8	1396.8	30.6	49	435.8
	1933	3262.5	71.5	15	2627.8	1298.3	28.5	33	454.9
	1975	3592.2	78.8	48	3530.0	968.6	21.2	89	394.5
	1979	3619.4	79.4	79	3292.1	941.4	20.6	140	353.7
	2014	3899.7	85.5	30	3853.6	661.1	14.5	66	115.5

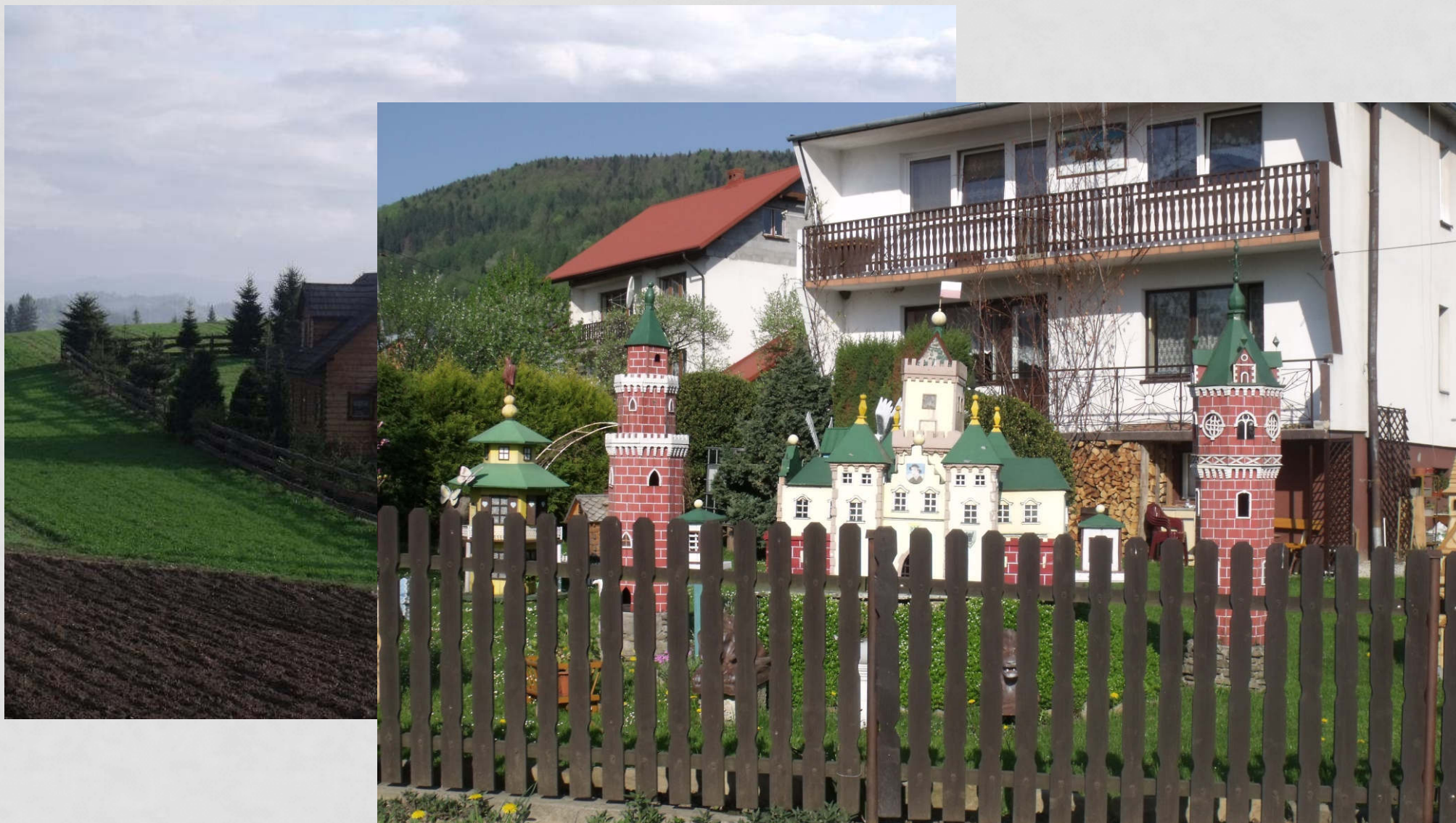
Zmiany nieleśnego pokrycia terenu w Paśmie Baraniej Góry i Wielkiej Raczy (Sobala i in., 2017)

Zmiany użytkowania ziemi w latach 1954-2004 w zlewniach potoków Jaszczke i Jamne (Bucała, Starkel, 2013)

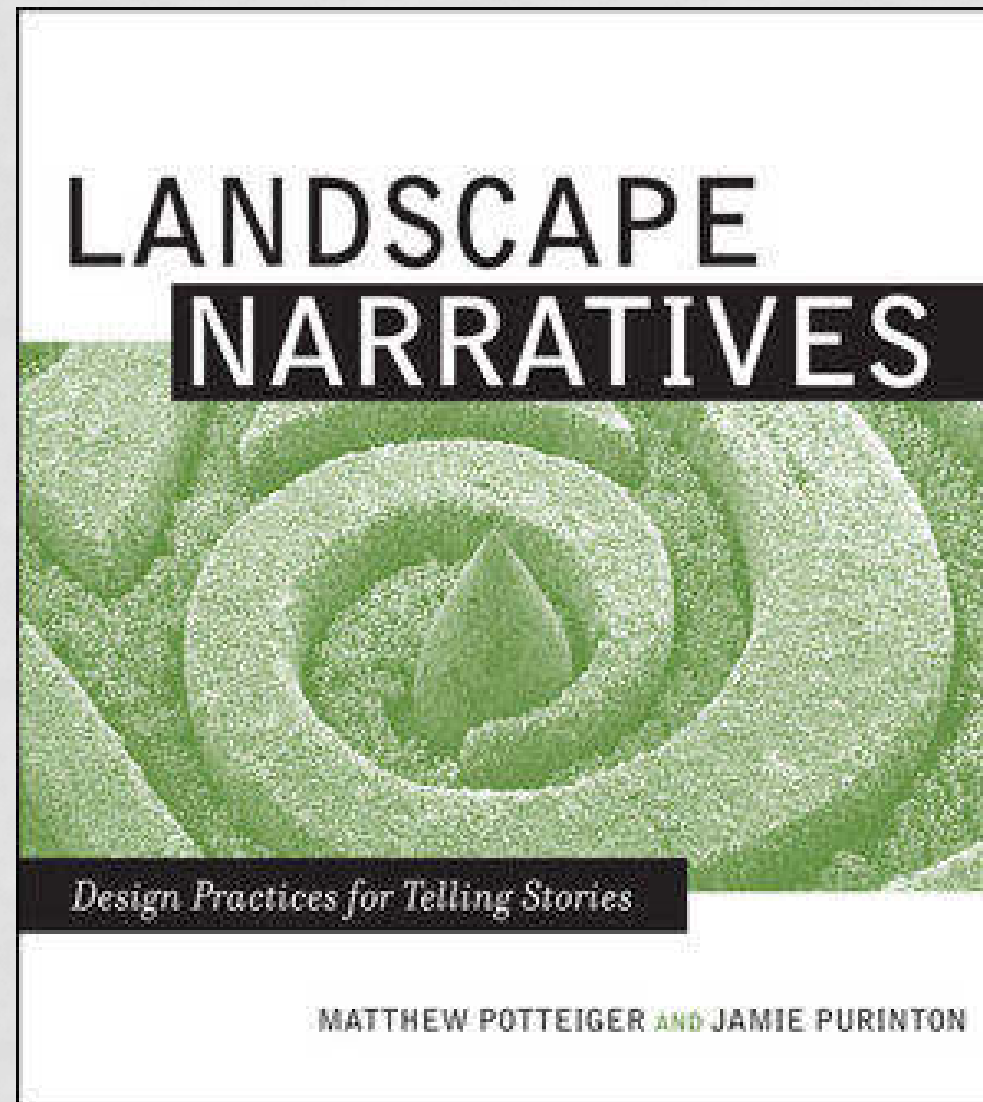
PRZYCZYNY OCENY ESTETYCZNEJ

PRZYCZYNY OCENY ESTETYCZNEJ

KONCEPCJA NARRACJI KRAJOBRAZOWEJ

PODSUMOWANIE

Pierwszy etap badań nad próbą rozpoznania wśród mieszkańców gotowości do partycypacji w działaniach na rzecz krajobrazu.

Wnioski końcowe

1. mieszkańcy negatywnie oceniają krajobrazowe skutki zarzucania działalności rolniczej,
2. mieszkańcy na ogół pozytywnie oceniają estetykę obszarów zabudowanych,
3. obszary śródleśnych polan i hal znajdują się poza zasięgiem codziennej percepcji mieszkańców, co może mieć duże znaczenie dla możliwości angażowania społeczeństwa w czynną ochronę krajobrazów pasterskich w Beskidach,

PODSUMOWANIE

Wnioski końcowe

4. potrzeba rozpoznania postaw i dotychczasowej aktywności na rzecz kształtowania krajobrazu,
5. potrzeba oceny związku mieszkańców z miejscem zamieszkania,
6. duże znaczenie badań sondażowych.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

dr Michał Sobala; Katedra Geografii Regionalnej i Turyzmu,
Uniwersytet Śląski, michal.sobala@us.edu.pl

